

RAAP-NOTITIE 3988

**Plangebied Noord-
Linschoterzandweg 35
te Snelrewaard**

Gemeente Oudewater

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventa-
riserend veldonderzoek, karterende fase

Colofon

Opdrachtgever: Mts. De Vor

Titel: Plangebied Noord-Linschoterzandweg 35 te Snelrewaard, gemeente Oudewater;
archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek, karterende fase

Status: eindversie

Datum: november 2011

Auteur: *drs. K. Wink*

Projectcode: OULZ

Bestandsnaam: NO3988_OULZ

Projectleider: drs. K. Wink

Projectmedewerkers: J. Sprangers MSc & T.E. Lyklema MA

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 48338

Bewaarplaats documentatie: RAAP West-Nederland

Autorisatie: drs. T. Nales

Bevoegd gezag: gemeente Oudewater (de heer L. Bos)

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwenveldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2011

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Mts. de Vor heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in september 2011 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de voorgenomen bouwwerkzaamheden in de gemeente Oudewater. Doel van dit onderzoek was allereerst het middels bureauonderzoek verwerven van informatie over bekende en te verwachten archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Het doel van het karterend veldonderzoek was vervolgens die verwachting te toetsen en, voor zover mogelijk, een eerste indruk te geven van de aard, omvang, datering, kwaliteit (gaafheid en conservering) en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische vindplaatsen. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen in het plangebied is vervolgens een advies met betrekking tot archeologisch vervolgonderzoek geformuleerd.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek gold bij de aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied een middelhoge tot hoge verwachting voor het aantreffen van waardevolle (intacte) archeologische overblijfselen uit de periode vanaf de Romeinse tijd tot aan de Late Middeleeuwen. Deze kenmerken zich door de aanwezigheid van een archeologische laag/ophogingslagen (met fragmenten aardewerk, houtskool, eventueel kleibrokken e.d.) en werden verwacht in/op de oeverafzettingen binnen 2 m -Mv.

Tijdens het veldonderzoek zijn in het plangebied wel de verwachte oeverafzettingen aangetroffen, maar geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische vindplaatsen. Gezien de onderzoeksresultaten en de voorgenomen ingrepen in het plangebied, is geconcludeerd dat bij de uitvoering hiervan vermoedelijk geen archeologische waarden zullen worden verstoord. Op basis hiervan wordt aanbevolen om geen aanvullend archeologisch vooronderzoek te laten verrichten en het plangebied vrij te geven.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht toch archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet 1988 (herzien in 2007) aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Met betrekking tot de bevindingen van dit bureau- en inventariserend veldonderzoek dient contact opgenomen te worden met de gemeente Oudewater (de heer L. Bos).

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1 Inleiding	5
1.1 Kader	5
1.2 Administratieve gegevens	5
1.3 Plangebied	5
1.4 Onderzoeksopzet en richtlijnen	6
2 Bureauonderzoek	7
2.1 Methoden	7
2.2 Resultaten	7
3 Veldonderzoek	12
3.1 Methoden	12
3.2 Resultaten	12
4 Conclusies en aanbevelingen	14
4.1 Conclusies	14
4.2 Aanbevelingen	14
Literatuur	15
Gebruikte afkortingen	16
Verklarende woordenlijst	17
Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen	18
Bijlage 1: Boorbeschrijvingen	23

1 Inleiding

1.1 Kader

In opdracht van Mts. de Vor heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 6 september en 14 oktober 2011 een bureau- en karterend booronderzoek uitgevoerd in verband met de voorgeno- men bouwwerkzaamheden in de gemeente Oudewater. Dit onderzoek diende te worden uitge- voerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mo- gelijk aanwezige archeologische resten. Volgens de gemeentelijke archeologische beleidskaart en het bestemmingsplan ligt het plangebied in een zone waar archeologisch vooronderzoek moet worden verricht bij bodemverstoringen met een oppervlak groter dan 200 m² en diepte van meer dan 30 cm -Mv (Alkemade e.a., 2010; categorie 2).

Doel van het bureauonderzoek was het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden teneinde een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek is besloten een karterend booronderzoek uit te voeren. Doel van het veldonderzoek was het toetsen van die gespecificeerde archeologi- sche verwachting en, indien mogelijk, een eerste indruk te geven van de aard, omvang, datering, kwaliteit (gaafheid en conservering) en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische resten. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgeno- men bodemingrepen is vervolgens in hoofdstuk 4 een advies geformuleerd met betrekking tot eventueel archeologisch vervolgonderzoek.

1.2 Administratieve gegevens

Het plangebied (ca. 0,7 ha) ligt direct ten noordoosten van de stad Oudewater aan de westelijke oever van het riviertje de Lange Linschoten (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 38E van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000). Het perceel staat kadastraal bekend onder gemeente Snelrewaard, sectie C, nummer 726.

Gemeente: Oudewater

Plaats: Snelrewaard

Toponiem: Noord-Linschoterzandweg 35

Centrumcoördinaten: 120516 / 449746

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 48338

1.3 Plangebied

Huidige situatie en mogelijke verstoringen

Op recente topografische kaarten 1:25.000 is het plangebied afgebeeld als bebouwd en deels verhard gebied, grenzend aan grasland in het noordwesten (figuur 1). Op het perceel staat een woonhuis met stallen en schuren. Tevens bevinden zich op het terrein enkele kuilvoerplaten.

Verder is het erf grotendeels verhard met asfalt. Het woonhuis en het asfaltpad langs de schuur zijn aangelegd in 1976 en de stal is in 2008 gebouwd (mondelinge mededelingen de heer R. de Vor, eigenaar). Voor de bouw van het woonhuis is de grond opgehoogd. Hierbij is volgens de eigenaar gebruikgemaakt van de grond die is afgegraven voor de aanleg van de overige bebouwing. In hoeverre vóór de bouw van het woonhuis al een verhoging aanwezig was, is niet bekend. De grond onder de kuilvoerplaten is om verzakking te compenseren, in de loop der jaren opgehoogd, onder andere met puin. Dit pakket zou ongeveer één meter dik kunnen zijn (mondelinge mededeling de heer R. de Vor).

Volgens de geraadpleegde topografische kaart en het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN; <http://www.ahn.nl/>) bedraagt de huidige maaiveldhoogte in het plangebied ongeveer 1,2 m -NAP ter hoogte van het grasland en ongeveer 0,5 m +NAP in het bebouwde deel van het erf. Volgens de KLIC-melding ligt in het plangebied langs de noordelijke grens een gasleiding. Ten westen van het huis bevindt zich een rioolbuis en lagedrukgasleiding.

Toekomstige situatie

In het plangebied zal op verschillende locaties nieuwbouw plaatsvinden. De bestaande stal wordt uitgebreid en twee nieuwe loods (A en B) worden gebouwd (figuur 2). Eén loods (A) wordt gebouwd ter plaatse van een huidige kuilvoerplaat en een tweede (B) in het grasland in het noordwesten van het plangebied. De ontgravingsdiepte voor de uitbreiding van de stal (oppervlakte ca. 255 m²) was ten tijde van het onderzoek nog niet precies bekend. Wel zullen voor de fundering zes heipalen worden aangebracht. De verstoringsdiepte voor de nieuwbouw van loods A (oppervlakte ca. 184 m²) was eveneens nog niet bekend. De nieuwbouw van loods B heeft een oppervlak van circa 51 m² en de diepte van de verstoring zal tot ongeveer 30-50 cm -Mv reiken. Het totale oppervlak dat verstoord zal worden door de werkzaamheden bedraagt circa 490 m².

1.4 Onderzoekopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een karterend booronderzoek. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.2), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtsnoer. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Voor de dateringen van de in dit rapport genoemde geologische en archeologische perioden wordt verwezen naar tabel 1. Achter in dit rapport is een lijst met gebruikte afkortingen opgenomen en worden enkele vaktermen beschreven (zie verklarende woordenlijst).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methodes

Het bureauonderzoek is uitgevoerd om een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Daartoe zijn reeds bekende archeologische en aardkundige gegevens verzameld en is het grondgebruik in het plangebied in het heden en verleden geïnterpreteerd.

Geraadpleegd zijn de volgende bronnen:

- het ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS);
- de Archeologische Monumenten Kaart (AMK);
- de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW);
- amateurarcheologen;
- literatuur en historisch en aardkundig kaartmateriaal (zie literatuurlijst);
- Archeologische Kroniek Provincie Utrecht;
- de recente topografische kaart 1:25.000;
- recente luchtfoto's uit Google Earth (<http://www.earth.google.com>);
- het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN);
- het informatiesysteem Kennis Infrastructuur CultuurHistorie (KICH);
- de Cultuurhistorische Atlas van de provincie Utrecht (Blijdenstijn, 2005);
- de molendatabase.

2.2 Resultaten

2.2.1 Landschappelijke ontwikkeling

Geo(morfo)logie

Het plangebied bevindt zich in het zuidelijke deel van het gebied tussen de Oude Rijn en de Hollandse IJssel, aan de westelijke oever van de Lange Linschoten. Geomorfologisch gezien bestaat het plangebied uit kom (veen, zware klei) en oever (lichte klei) van de Lange Linschoten. De basis van het landschap ter hoogte van het plangebied is gevormd in het Weichselien, de laatste ijstijd in het Pleistoceen (zie tabel 1 voor een overzicht van de geologische perioden). Tijdens deze koude periode stroomden vlechtende rivieren, de voorlopers van de Rijn en Maas, richting het westen. De brede vlechtende riviervlakte bestond uit grofzandige en grindige beddingafzettingen van de Formatie van Kreftenheye (De Mulder e.a., 2003). Ter hoogte van het plangebied liggen deze afzettingen op circa 8 tot 10 m -NAP. Gedurende het Laat Glaciaal trad een korte periode van klimaatverandering in (het Allerød interstadiaal) waarin het rivierpatroon van vlechtend naar meanderend verschoof. In de daaropvolgende koudere periode van het Jonge Dryas traden verstuivingen op van de in de winter droogvallende rivierbeddingen (Berendsen, 2004). Langs de rivieren werden hierdoor rivierduinen (donken) gevormd die tot wel tientallen meters hoog kunnen zijn. Volgens de bestudeerde kaarten komen dergelijke afzettingen in de

ondergrond van het plangebied echter niet voor, maar dit sluit niet volledig uit dat deze wel aanwezig kunnen zijn.

Aan het begin van het Holoceen, de periode volgend op het Pleistoceen, trad een permanente temperatuurstijging in. Dit had een aanvankelijk snelle stijging van de zeespiegel tot gevolg en de rivieren kregen wederom een meanderend karakter (Berendsen, 2004). Door de continue zeespiegelstijging steeg het grondwaterniveau waardoor het landschap in oostelijke richting steeds natter werd. In deze zone vormde zich een pakket Basisveen (Formatie van Nieuwkoop [De Mulder e.a., 2003]).

Vanaf ongeveer 3500 voor Chr. raakte de kust afgesloten door vorming van strandwallen. Achter deze kustbarrière ontstond in een veenmoerasgebied een dik pakket zogenaamd Hollandveen (Laagpakket binnen Formatie van Nieuwkoop). Dit grote veenmoeras werd doorsneden door een aantal grote rivieren en vermoedelijk zeer veel veenstroompjes, die zorgden voor afwatering van het veengebied (Berendsen, 2004). De afzettingen van de holocene stroomgordels worden geologisch gezien gerekend tot de Formatie van Echteld. Deze Formatie wordt lithogenetisch onderverdeeld in kom-, oever-, (rest)geul-, bedding- en crevasseafzettingen. Laatstgenoemde afzettingen worden gevormd na doorbraken van oeverwallen bij hoogwaterstanden (Berendsen, 2004).

Het plangebied ligt op de westelijke oever van de Lange Linschoten. Dit riviertje was stroomopwaarts verbonden met de Linschotenstroomgordel, een rivier die actief is geweest tot het moment waarop stroomafwaarts van Montfoort de Hollandse IJssel ontstond (ca. 1805 jaren BP; Berendsen & Stouthamer, 2001). De Lange Linschoten is een restant van de vroegere loop van de Hollandse IJssel, via Linschoten naar Montfoort. Aangenomen wordt dat de actieve (sedimentatie) periode van de Lange Linschoten begon rond 2400 BP (Berendsen & Stouthamer, 2001). Het einde van de sedimentatiefase is onbekend, maar valt vermoedelijk samen met het einde van de activiteit van de Linschotenstroomgordel (ca. 1710 BP). De Lange Linschotenstroomgordel vormt in het huidige landschap een smalle stroomrug, waarin een nog watervoerende restgeul aanwezig is van ongeveer 10 meter breed. De relatief hoge ligging van de stroomrug in het landschap is duidelijk waarneembaar op het AHN (www.ahn.nl).

Volgens de geologische kaart is de ondergrond van het plangebied opgebouwd uit een afwisseling van het Hollandveen Laagpakket met afzettingen van de Formatie van Echteld (RGD, 1970: code F3K).

Bodem

De bodem in het plangebied bestaat uit kalkloze poldervaaggronden, opgebouwd uit zavel of klei op een tussenlaag of ondergrond van niet kalkrijke zware klei, met grondwatertrap IV (Stiboka, 1981: code Rn47C). Deze gronden zijn gerelateerd aan de stroomrug van de Lange Linschoten. Ten westen grenzend aan de stroomrug gaan deze gronden over in de komgronden bestaande uit kalkloze drechtvaaggronden van zavel of klei met binnen 80 cm -Mv veen, met grondwatertrap III (Stiboka, 1981: code Rv01C).

2.2.2 Archeologie

Archeologische verwachtingskaarten

Op de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart valt het plangebied in een zone met een hoge archeologische verwachting (Alkemade, 2009). Deze waardering is gebaseerd op de ligging van het plangebied op de Lange Linschotenstroomgordel. Bewoning in het riviergebied vond voornamelijk plaats op de hoger gelegen delen van stroomgordels. Ook de Cultuurhistorische Atlas van de Provincie Utrecht geeft het plangebied vanwege deze ligging een hoge archeologische verwachtingswaarde mee voor de periode tot 1000 na Chr. (Blijdenstijn, 2005). Deze provinciale kaart geeft tevens aan dat de polder Diemerbroek ter hoogte van het plangebied vanaf de Late Middeleeuwen is verkaveld vanuit de Lange Linschoten, maar alleen de Zuid-Linschoterzandweg wordt aangeduid als laat-middeleeuwse ontginningsbasis met bewoningslint. De Noord-Linschoterzandweg is aangegeven als dijk met een verharde weg. Tussen 1800 en 1900 ontstond aan weerskanten van de Lange Linschoten een open boerderijlint, dat in het huidige landschap nog zichtbaar is.

Volgens de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) kent het plangebied gedeeltelijk een hoge (stroomrug) en een lage (komgebied) verwachting (Deeben, 2008; zie ook www.cultureelerfgoed.nl). De kaartschaal van de IKAW is echter dusdanig dat deze niet geschikt is voor gebruik op perceelsniveau.

Archeologische waarden

In ARCHIS staat binnen een straal van 1 km één archeologische vindplaats geregistreerd uit de omgeving van het plangebied. Het betreft een losse vondst ter hoogte van de Zuid-Linschoterzandweg 44 van een spinsteentje gedateerd in de vijftiende eeuw en enkele scherven steengoed met een datering in de vijftiende of zestiende eeuw (ARCHIS-waarnemingsnummer 35290: figuur 1). Gedurende de Prehistorie en tot aan de Romeinse tijd en mogelijk Vroege Middeleeuwen, vond bewoning in de omgeving van het plangebied met name plaats op de oeverwallen en stroomruggen, afhankelijk van de actieve fase van de verschillende stroomgordels. Vindplaatsen uit de Romeinse tijd tussen ongeveer 50 en 400 na Chr. concentreren zich meer ten noorden van het plangebied op de stroomruggen van de Oude Rijn. Dit valt buiten het kaartbeeld van figuur 1. De laat-middeleeuwse historische kern van Oudewater (monumentnummer 12020) met kerk (monumentnummer 12326) bevindt zich circa 1500 m ten zuidwesten van het plangebied, daar waar de Lange Linschoten in de Hollandse IJssel stroomt (figuur 1). Archeologische waarnemingen binnen de stadskern van Oudewater dateren allemaal uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd (ARCHIS-waarnemingsnummers 24635, 418103, 420758 en 420764: figuur 1). Het raadplegen van de Archeologische Kroniek Provincie Utrecht en de heer R. Ooyevaar van de Archeologische Werkgroep Nederland heeft geen aanvullende gegevens opgeleverd met betrekking tot het plangebied.

Historische situatie

Vanaf het begin van de Late Middeleeuwen werd begonnen met het ontginnen van de woeste gebieden van het Utrechts-Hollands veengebied (Blijdenstijn, 2005). De eerste ontginningen in

deze streek vonden met name plaats langs natuurlijke waterlopen zoals de Hollandse IJssel en de Lek (Povée, 2004). Ter hoogte van het plangebied diende de Lange Linschoten als ontginningsbasis. De Linschoter-ontginningen vonden plaats tussen het einde van de elfde eeuw en het einde van de dertiende eeuw, voornamelijk onder leiding van het kapittel van Oudmunster. De Lange Linschoten is een restant van de vroegere loop van de Hollandse IJssel, via Linschoten naar Montfoort, en werd vóór 1260 het "Oude Water" genoemd (Blijdenstijn, 2005). De nederzetting Oudewater is ontstaan rond 1100 na Chr. In ieder geval langs de Zuid-Linschoterzandweg is een bewoningslint langs de ontginningsas ontstaan. Het plangebied ligt in de polder Diemerbroek, die vanuit de Lange Linschoten is ontgonnen (Blijdenstijn, 2005). Om inzicht te verkrijgen in het grondgebruik in het plangebied in de Nieuwe tijd biedt de analyse van historische kaarten een goede invalshoek. Op de oudste geraadpleegde kaarten ('Kaart van Holland' uit 1681 van Jacob Aertsz. Colom [Sijmons & Van Eeghen, 1990]; 'Nieuwe kaart van den Lande van Utrecht' uit 1696 van B. de Roy) staat in het plangebied geen bebouwing afgebeeld. De kadastrale minuut uit de periode 1811-1832 (Snelrewaard, Utrecht, Sectie C, blad 01 en 02) en de topografische kaarten uit circa 1850 en 1900 laten in het gebied een identieke situatie zien (TMK en gemeente atlas Kuyper: <http://watwaswaar.nl>). Op deze historische kaarten staat het plangebied afgebeeld als bouwland. Op geen van de geraadpleegde kaarten staat in het plangebied bebouwing afgebeeld.

Het raadplegen van het cultuurhistorische informatiesysteem KICH (<http://www.kich.nl>) en de molendatabase (<http://www.molendatabase.nl>) heeft geen aanvullende relevante archeologische informatie opgeleverd.

2.2.3 Gespecificeerde archeologische verwachting

Gezien de ligging op de Lange Linschotenstroomgordel heeft het hele plangebied een hoge verwachting voor de aanwezigheid van archeologische resten uit de Late IJzertijd, Romeinse tijd tot en met de Late Middeleeuwen. De resten kunnen zich op of in de top van de oeverafzettingen van de Lange Linschoten bevinden, waarschijnlijk binnen 1,5 à 2 m -Mv. Gedurende de Romeinse tijd concentreerde de bewoning zich weliswaar op de stroomruggen van de verder naar het noorden gelegen stroomruggen van de Oude Rijn, maar de (hoger gelegen oevers van) de Lange Linschoten vormde in het veenmoerasgebied eveneens een interessante locatie. Resten uit deze periode kunnen bestaan uit kleine nederzettingen met mogelijk paden of wegen en dergelijke langs de oever. Prospectiekenmerken van dergelijke kleine nederzettingen zijn de aanwezigheid van een archeologische laag, bestaande uit een vermenging van onder meer kleine fragmenten aardewerk, houtskool en bot met het oorspronkelijke substraat. De resten worden verwacht in de top van de oeverafzettingen van de Lange Linschoten binnen 2 m -Mv. De archeologische resten zoals bot, houtskool, aardewerk en metaal kunnen door de gunstige condities (nat en zuurstofloos) goed geconserveerd zijn.

Vanaf de Late Middeleeuwen maakte het plangebied deel uit van het systematisch ontgonnen Utrechtse veengebied. De Lange Linschoten diende hierbij als ontginningsas, waardoor in ieder geval langs de Zuid-Linschoterzandweg vanaf de Late Middeleeuwen een bewoningslint is ontstaan. Vanuit de westelijke oever van de Lange Linschoten is de polder Diemerbroek ontgonnen, waar het plangebied deel van uitmaakt. Mogelijk bevinden zich in het plangebied nog restanten

van deze ontginning in de vorm van greppels en dergelijke. Tevens bestaat de mogelijkheid dat ook langs de Noord-Linschoterzandweg laat-middeleeuwse huisplaatsen/-terpen aanwezig zijn geweest. Deze kenmerken zich door de aanwezigheid van een archeologische laag/ophogingslagen (met fragmenten aardewerk, houtskool, eventueel kleibrokken e.d.). Voor het plangebied geldt met betrekking tot resten uit de Late Middeleeuwen dan ook een middelhoge verwachting. De resten worden verwacht vanaf het maaiveld binnen 2 m -Mv. Op historisch kaartmateriaal is geen bebouwing in het plangebied aangegeven. Voor vindplaatsen uit de Nieuwe tijd geldt dan ook een lage archeologische verwachting.

3 Veldonderzoek

3.1 Methodes

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een booronderzoek karterende fase. De onderzoeksmethode voor het veldwerk is bepaald op basis van de resultaten van het bureauonderzoek (gespecificeerde archeologische verwachting) en het protocol inventariserend veldonderzoek uit de KNA versie 3.2 (stroomdiagram 'keuze onderzoeksmethode karterende fase' en 'Leidraad inventariserend veldonderzoek deel karterend booronderzoek').

Tijdens het veldonderzoek zijn elf boringen verricht (waarvan twee gestuit) in twee zuidoost-noordwest georiënteerde raaien (figuur 3). De boringen in een raai versprongen zoveel mogelijk ten opzichte van die in de naastgelegen raai. Vanwege de aanwezige bebouwing en verharding in het plangebied was dit echter niet altijd mogelijk. De gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten nederzettingsterreinen/erven met een archeologische laag uit de Romeinse tijd en de Late Middeleeuwen. Deze methode is niet geschikt om verkavelingspatronen, graven en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen (Tol e.a., 2004).

Er is geboord tot maximaal 4 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en een gutsboor met een diameter van 3 cm. De opdrachtgever heeft op twee locaties ter plaatse van de beoogde staluitbreiding het asfaltdek verwijderd alsmede een deel van de puinlaag daaronder (voor boringen 1 en 2). Ter plaatse van boring 2 bleek het opgebrachte puinpakket onder het asfalt echter ondoordringbaar te zijn. Deze boring is verplaatst en gezet aan de westzijde van een schuur (boring 3), die niet op de topografische kaart staat afgebeeld. De ophogingslagen (puin en grind) die in de loop der jaren zijn aangebracht ter plaatse van de kuilvoerplaat (beoogde locatieloods A) bleken ondoordringbaar (boring 7). De boring is verplaatst en tussen de kuilvoerplaten in gezet (locatie boring 8). Boring 9 is in verband met de verharding rondom de stal in noordwestelijke richting verplaatst.

De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met een GPS ingemeten (x- en y-waarden en hoogte). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Er zijn geen monsters genomen.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

De op basis van het bureauonderzoek verwachte bodemopbouw van oever- en komafzettingen op veen is bevestigd tijdens het veldonderzoek.

Aan de basis van het profiel is in alle boringen een veenpakket (Hollandveen Laagpakket) aangetroffen bestaande uit bruin, mineraalarm veen met hout en riet, naar boven toe overgaand in mineraalarm bosveen, afgewisseld met zwak kleiig veen met enkele kleilagen. De top van dit

veenpakket bevindt zich tussen 2,47 m -NAP (boring 6) en 1,51 m -NAP (boring 3). In boring 9 is de top van het veen dieper aangetroffen, te weten op 2,84 m -NAP. Hier is de top zeer waarschijnlijk geërodeerd door de bovenliggende kleiafzettingen. De detrituslagen aanwezig in de basis van dit kleipakket wijzen daar ook op.

Op het veen is in alle boringen een kleipakket aangetroffen. In het zuidelijk deel van het plangebied gaat het veen geleidelijk over op een bruingrijze tot grijze, sterk siltige en kalkloze klei (boringen 1 en 3 t/m 6). Dit kleipakket wordt gerekend tot de komafzettingen van de Formatie van Echteld, afgezet onder rustige, natte omstandigheden op enige afstand van de oever. Deze komafzettingen gaan vervolgens geleidelijk over op een uiterst siltige, stevige klei, die wordt geïnterpreteerd als oeverafzettingen van de Formatie van Echteld.

In het noordelijk deel van het plangebied is de grens van het kleipakket met het onderliggende veen abrupt (boringen 8, 9, 10 en 11). In de top is in enkele boringen wat schelpgruis aanwezig (boringen 1, 3, 4 en 6). Hier liggen de uiterst siltige oeverafzettingen direct op het veen. In vrijwel alle boringen is de top van het oeverpakket licht humeus en kalkloos. De dikte van het oeverpakket bedraagt ongeveer 1 meter.

De bovengrond van het plangebied bestaat uit de huidige bouwvoor (ca. 40 cm dik), die in de boringen 1, 3, 6 en 8 is bedekt met een recente ophogingslaag/puinlaag. Ter plaatse van boring 5 is de bovengrond afgegraven ten behoeve van de bouw van het woonhuis. Dit was in het veld ook duidelijk waarneembaar. Boringen 2 en 7 zijn gestuit op de in het recente verleden opgebrachte puinlagen, respectievelijk onder het asfaltpad en een kuilvoerplaat.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn in zes van de elf boringen archeologische indicatoren aangetroffen. Het gaat in vrijwel alle boringen om puinspikkels uit de recente bouwvoor. Ook de top van het oeverpakket onder de bouwvoor en/of recente opgebrachte laag bevat enkele spikkels recent puin (boringen 1, 3, 4, 6, en 8 t/m 10). De aanwezigheid van puinspikkels in de oeverafzettingen direct onder de bouwvoor is zeer waarschijnlijk het gevolg van bioturbatie. Omdat de indicatoren zijn waargenomen in de huidige bouwvoor (geroerde bovengrond), waarin zich ook recent materiaal bevindt en waarin verder geen archeologische indicatoren zijn aangetroffen, vormen ze geen aanleiding om de aanwezigheid van een archeologische vindplaats in het plangebied te vermoeden. In het plangebied is geen archeologische laag aangetroffen.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Op basis van de onderzoeksresultaten kan worden geconcludeerd dat bij de uitvoering van de werkzaamheden vermoedelijk geen archeologische waarden zullen worden verstoord. In het plangebied zijn wel de verwachte oeverafzettingen aangetroffen, maar geen aanwijzingen (zoals een archeologische laag met indicatoren) voor de aanwezigheid van (een) intacte archeologische vindplaats(en).

4.2 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt in het plangebied in het kader van de voorgenomen bodemingrepen aanbevolen om geen aanvullend archeologisch vooronderzoek te laten verrichten en het plangebied vrij te geven. Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht toch archeologische resten worden aangetroffen, dan is dan is conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet 1988 (herzien in 2007) aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Op basis van de bevindingen van dit onderzoek neemt de gemeente Oudewater een selectiebe-sluit (contactpersoon de heer L. Bos).

Literatuur

- Alkemade, M.**, 2009. Naar een archeologiebeleid voor de gemeenten Montfoort, Oudewater en Lopik. Kadernotitie gemeentelijke archeologische monumentenzorg. *Vestigia rapport* 631. Vestigia, Amersfoort.
- Alkemade, M., B. Brugman, M. Gouw, K. Klerks & C. Visser**, 2010. Archeologiebeleid gemeente Oudewater. Ontwikkeld in samenwerking met de gemeenten Lopik, Montfoort en Woerden. *Vestigia rapport* 674. Vestigia, Amersfoort.
- Berendsen, H.J.A.**, 2004. *De vorming van het land; inleiding in de geologie en de geomorfologie*. Van Gorcum, Assen.
- Berendsen H.J.A. & E. Stouthamer**, 2001. *Palaeogeographic development of the Rhine-Meuse Delta, The Netherlands*. Van Gorcum, Assen.
- Blijdenstijn, R.**, 2005. *Tastbare Tijd. Cultuurhistorische atlas van de provincie Utrecht*. Provincie Utrecht.
- Deeben, J.H.C. (red.)**, 2008. De Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW), derde generatie *Rapportage Archeologische Monumentenzorg* 155. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort (info: www.cultureelerfgoed.nl).
- Mulder, E.F.J. de, e.a. (red.)**, 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen, Houten.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Povée, H.**, 2004. *Tien eeuwen tussen Lek en IJssel. Geschiedenis van de Lopikerwaard en de Krimpenerwaard*. Uitgeverij THOTH, Bussum.
- RGD**, 1970. *Geologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad Gorinchem Oost (380)*. Rijks Geologische Dienst, Haarlem.
- Roy, B., de**, 1696 (facsimile-uitgave 1973). *Nieuwe kaart van den Lande van Utrecht*. Canaletto, Alphen aan den Rijn.
- Sijmons, A.H. & I.H. van Eeghen**, 1990. *Jacob Aertsz. Colom's kaart van Holland 1681*. Canaletto, Alphen aan den Rijn.
- Stiboka**, 1981. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 38 Oost Gorinchem*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen**, 2004. Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-rapport* 1000. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Wink, K.**, 2011. Plan van Aanpak archeologisch vooronderzoek, bureau- en inventariserend veldonderzoek (karterende fase). RAAP Archeologisch Adviesbureau.

Gebruikte afkortingen

AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AMK	Archeologische MonumentenKaart
ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
BP	Before Present (in de geologie: jaren voor 1950)
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
IVO	Inventariserend Veldonderzoek
KICH	KennisInfrastructuur CultuurHistorie
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
-Mv	beneden maaiveld
NAP	Normaal Amsterdams Peil
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Verklarende woordenlijst

afzetting

Neerslag of bezinking van materiaal

detritus

Bezonken plantenresten.

erosie

Verzamelnaam voor processen die het aardoppervlak aantasten en los materiaal afvoeren.
Dit vindt voornamelijk plaats door wind, ijs en stromend water.

fluviaal

Door rivieren gevormd, afgezet.

geomorfologie

Verklarende beschrijving van de vormen van de aardoppervlakte in verband met de wijze van hun ontstaan.

Hollandveen

In het Subboreaal gevormd veen in laag-Nederland (ca. 5000-3000 jaar voor Chr.).

Holoceen

Jongste geologisch tijdvak (vanaf de laatste IJstijd: ca. 9700 jaar voor Chr. tot heden).

kom

Laag gebied waar na overstroming van een rivier vaak water blijft staan en klei kan bezinken.

oeverwal

Langgerekte rug langs een rivier of kreek, ontstaan doordat bij het buiten de oevers treden van de stroom het grovere materiaal het eerst bezinkt.

Pleistoceen

Geologisch tijdperk dat ca. 2,3 miljoen jaar geleden begon. Gedurende deze periode waren er sterke klimaatswisselingen van gematigd warm tot zeer koud (de vier bekende IJstijden). Na de laatste IJstijd begint het Holoceen (ca. 9700 voor Chr.).

Prehistorie

Dat deel van de geschiedenis waarvan geen geschreven bronnen bewaard zijn gebleven.

stroomgordel

Het geheel van rivieroeverwal-, rivierbedding- en kronkelwaardafzettingen, al dan niet met restgeul(en).

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

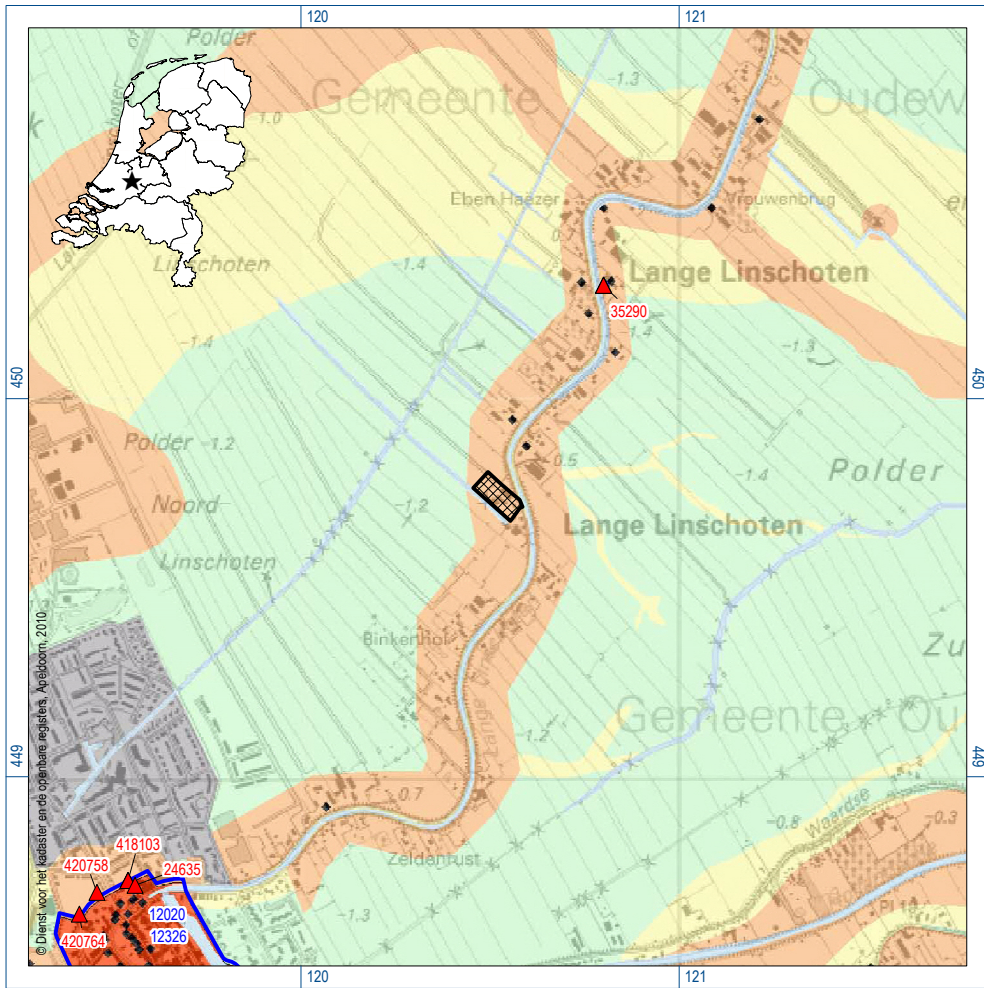
Figuur 1. Ligging van het plangebied (gearceerd) met ARCHIS-waarnemingen (rood) en AMK-terreinen (blauw) op de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart (bron: Alkemade, 2009); inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Overzicht van de voorgenomen (bodem)ingrepen in het plangebied.

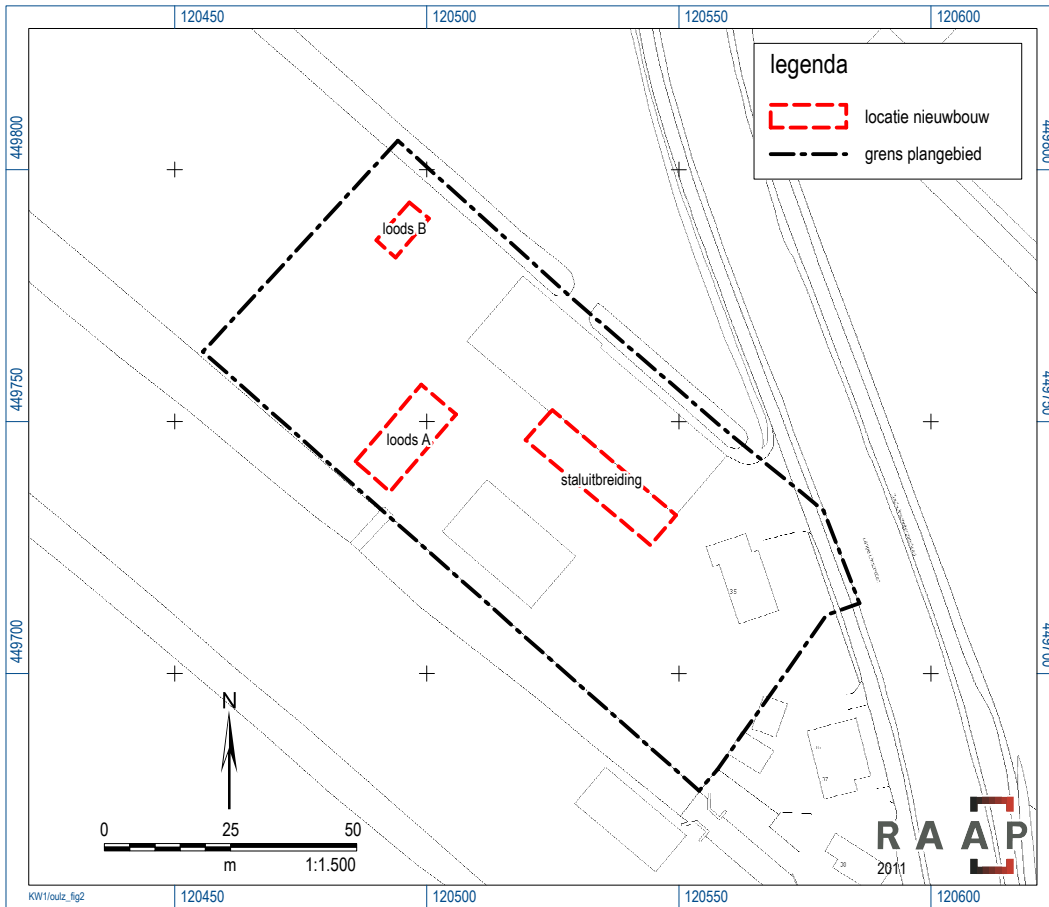
Figuur 3. Resultaten van het booronderzoek.

Tabel 1. Geologische en archeologische tijdschaal.

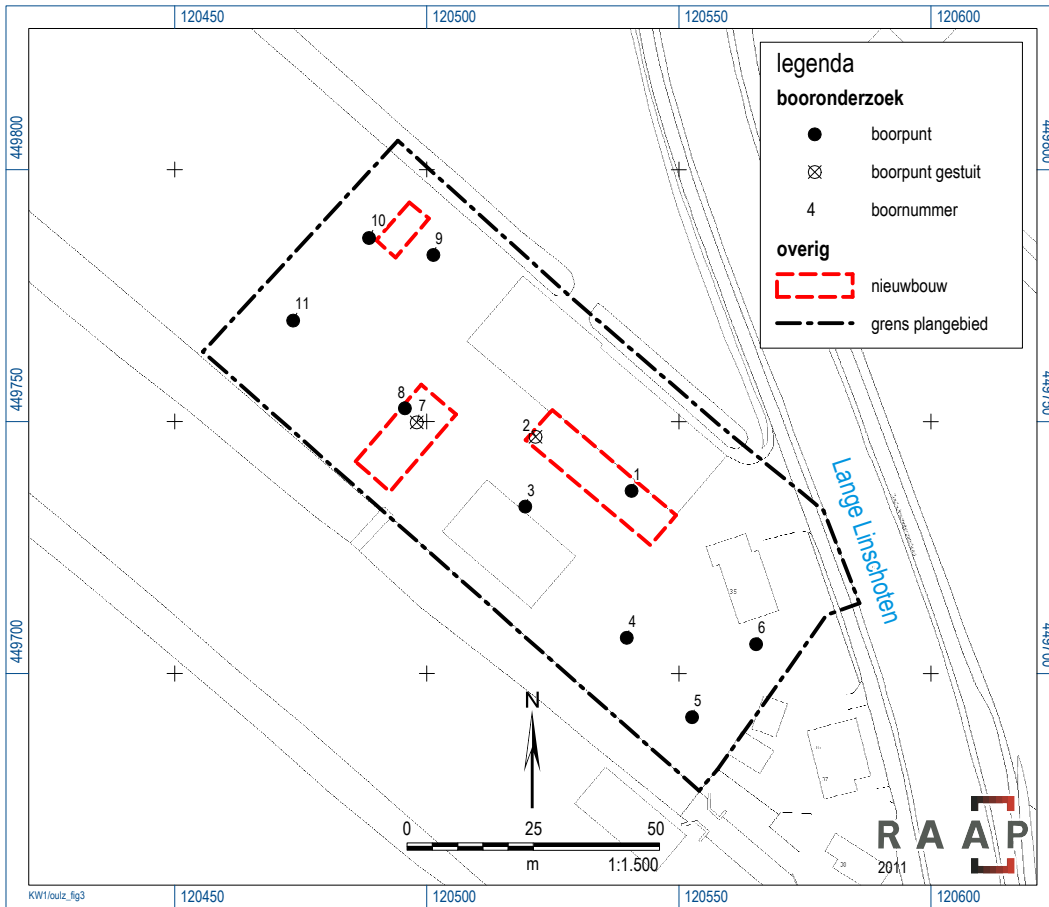
Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Figuur 1. Ligging van het plangebied (gearceerd) met ARCHIS-waarnemingen (rood) en AMK-terreinen (blauw) op de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart (bron: Alkemade, 2009); inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Overzicht van de voorgenomen (bodem)ingrepen in het plangebied.

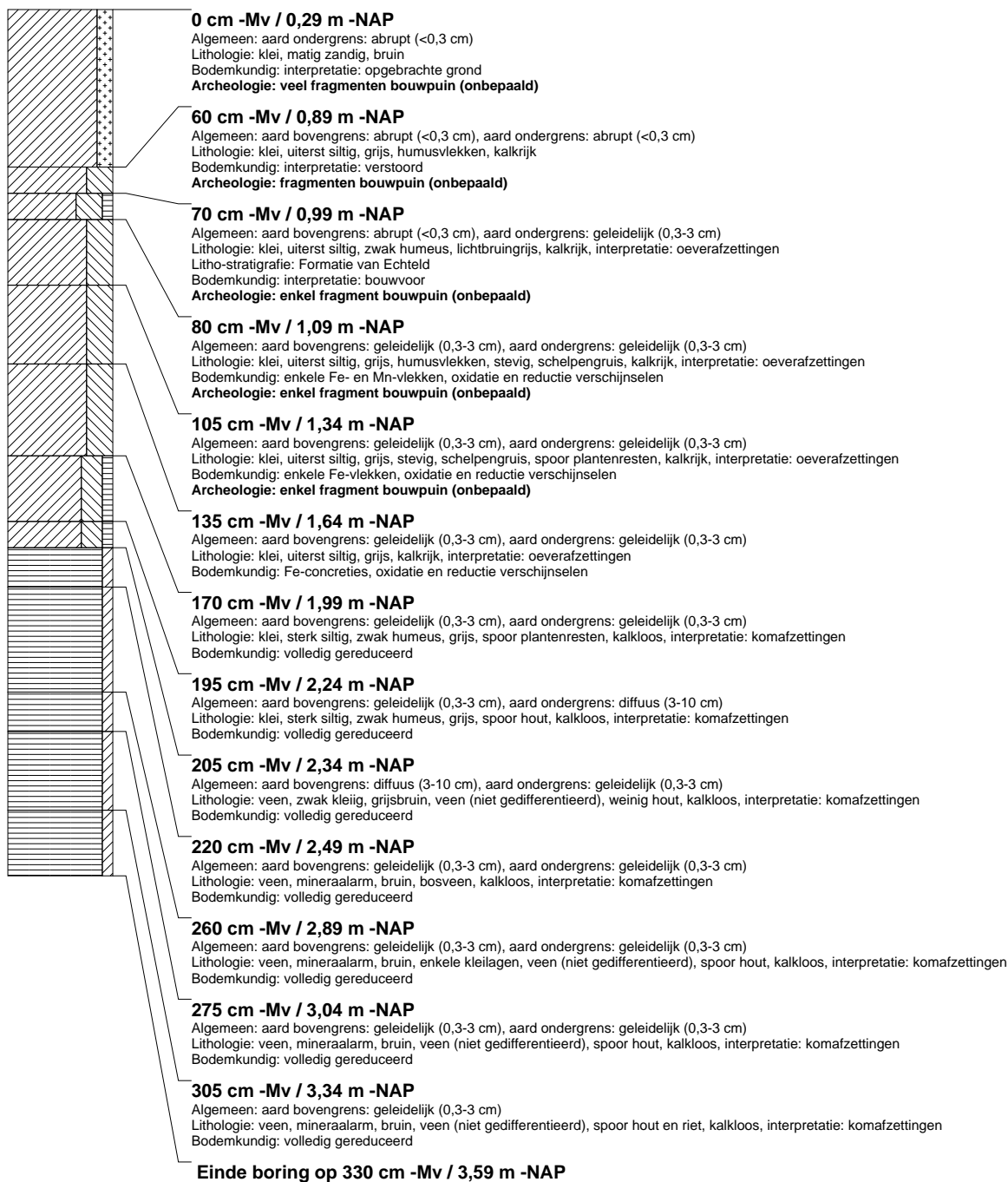

Figuur 3. Resultaten van het booronderzoek.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

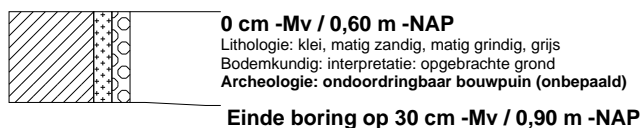
boring: OULZ-1

beschrijver: KW/JS, datum: 14-10-2011, X: 120.540.65, Y: 449.736.29, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 38E, hoogte: -0,29, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Utrecht, gemeente: Oudewater, plaatsnaam: Sneirewaard, opdrachtgever: Mts. De Vor, uitvoerder: RAAP West

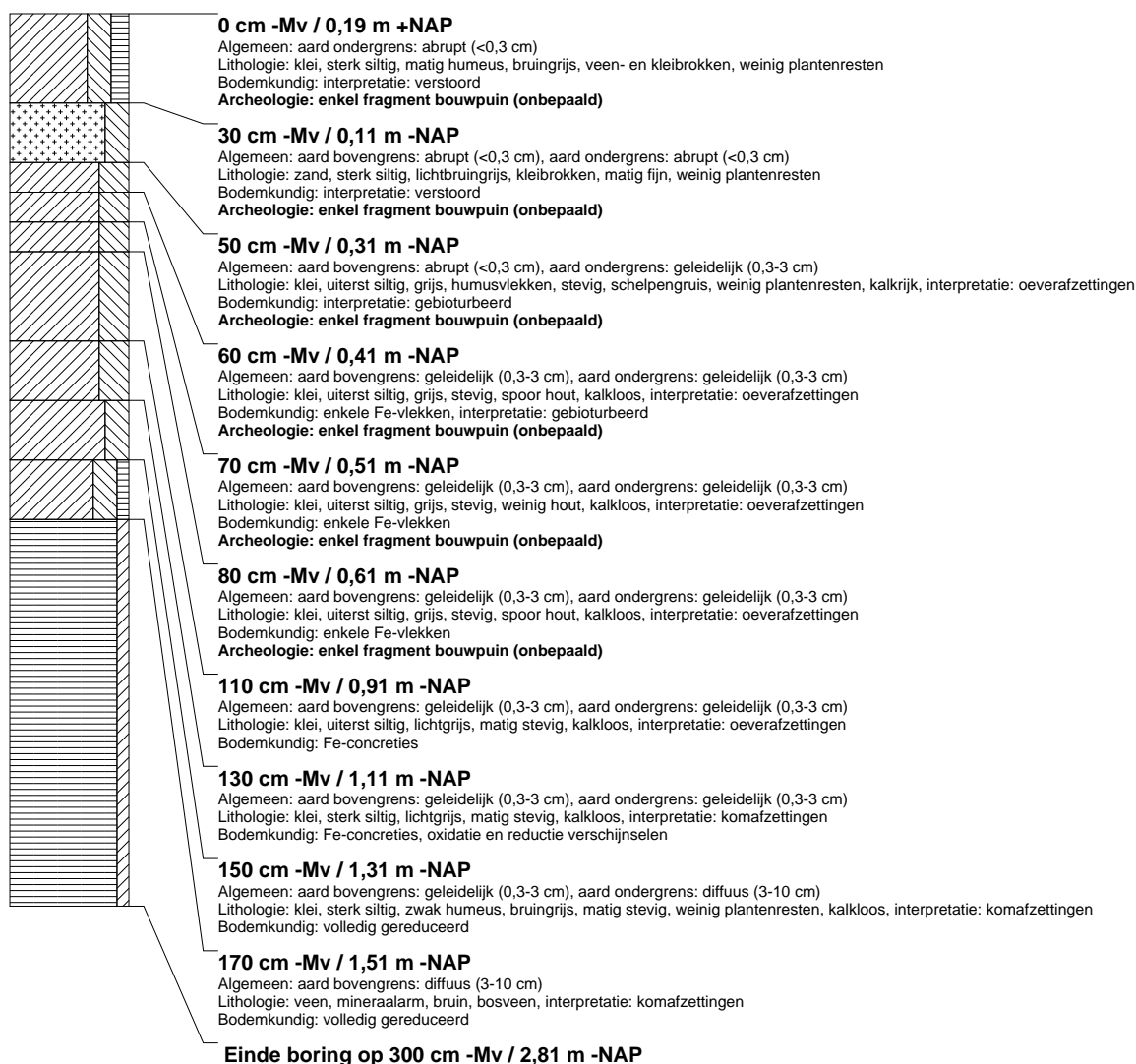
boring: OULZ-2

beschrijver: KW/JS, datum: 14-10-2011, X: 120.521.56, Y: 449.746.99, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 38E, hoogte: -0,60, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Utrecht, gemeente: Oudewater, plaatsnaam: Sneirewaard, opdrachtgever: Mts. De Vor, uitvoerder: RAAP West

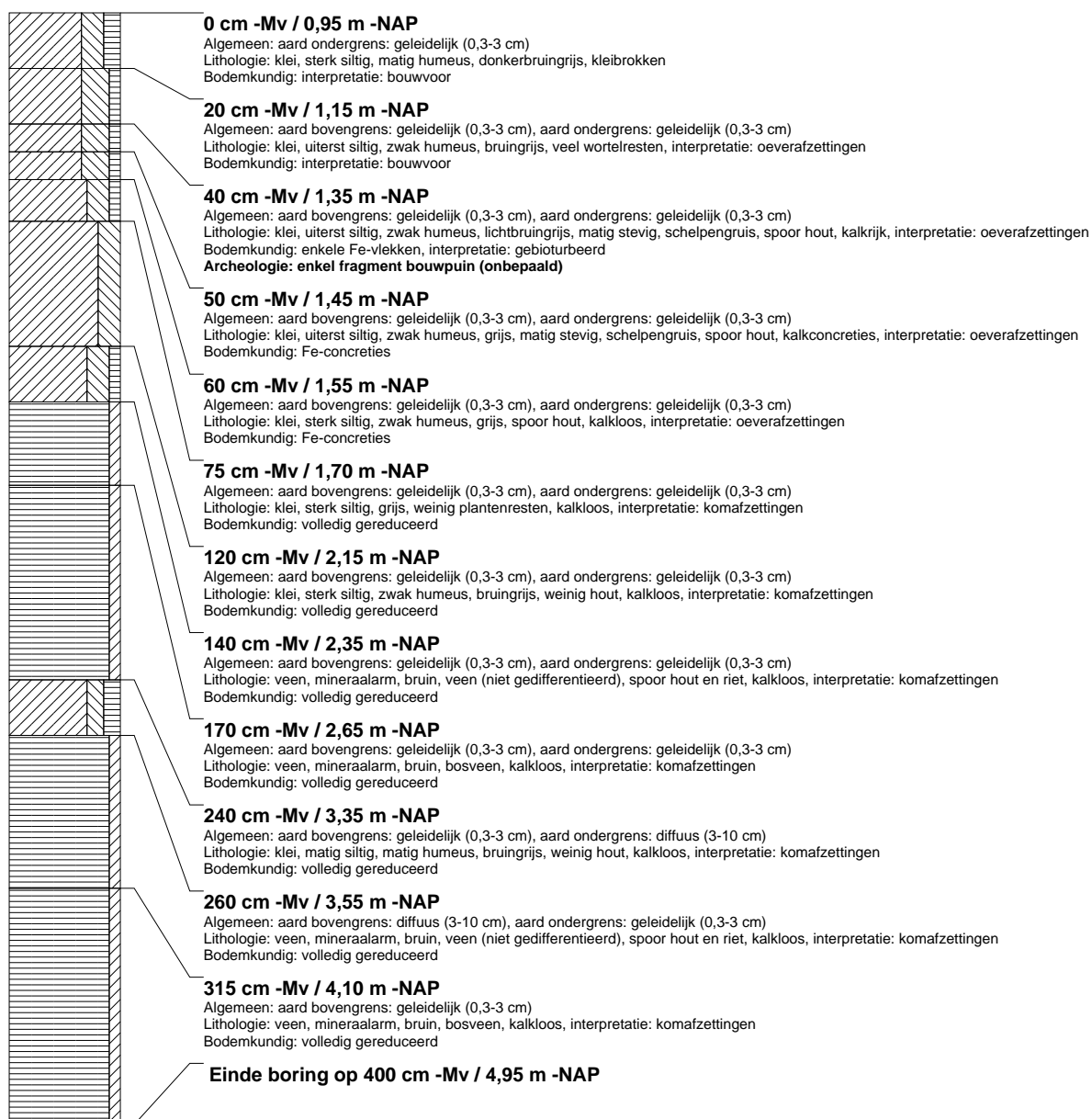
boring: OULZ-3

beschrijver: KW/JS, datum: 14-10-2011, X: 120.519.55, Y: 449.733.12, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 38E, hoogte: 0,19, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Utrecht, gemeente: Oudewater, plaatsnaam: Sneirewaard, opdrachtgever: Mts. De Vor, uitvoerder: RAAP West

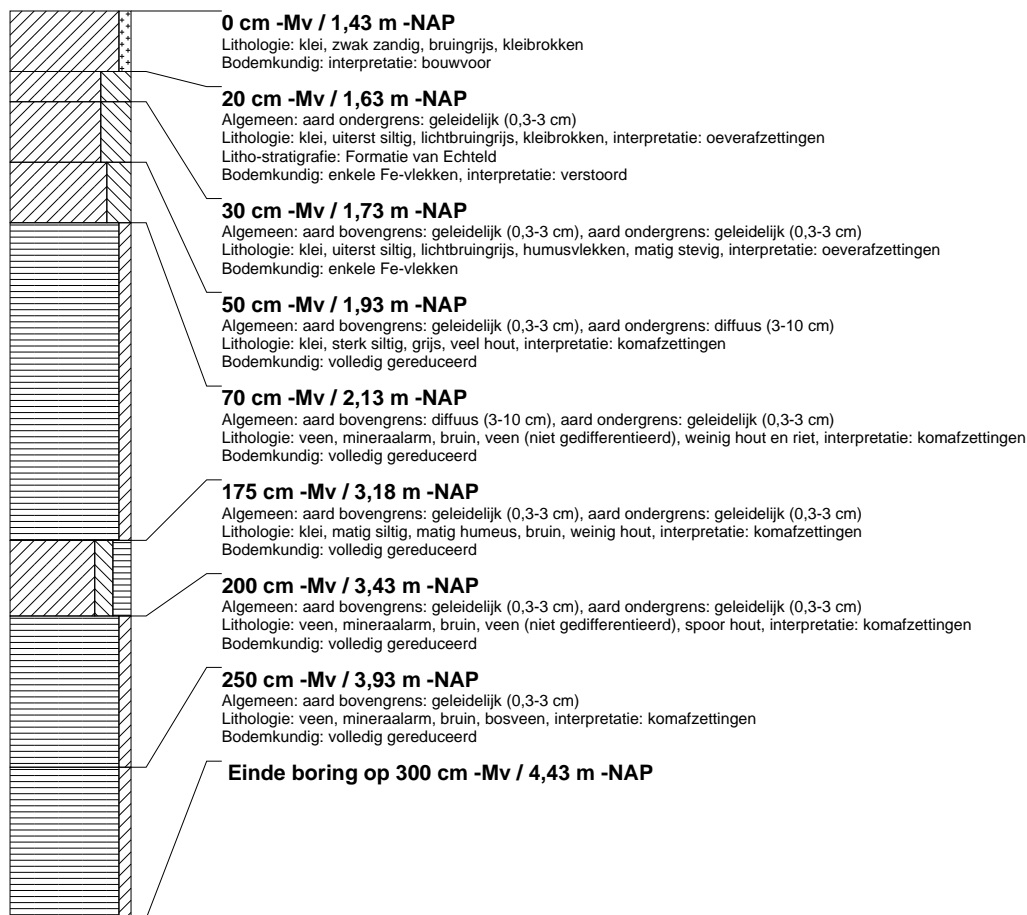
boring: OULZ-4

beschrijver: KW/JS, datum: 14-10-2011, X: 120.539.65, Y: 449.707.11, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 38E, hoogte: -0,95, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Utrecht, gemeente: Oudewater, plaatsnaam: Snelrewaard, opdrachtgever: Mts. De Vor, uitvoerder: RAAP West

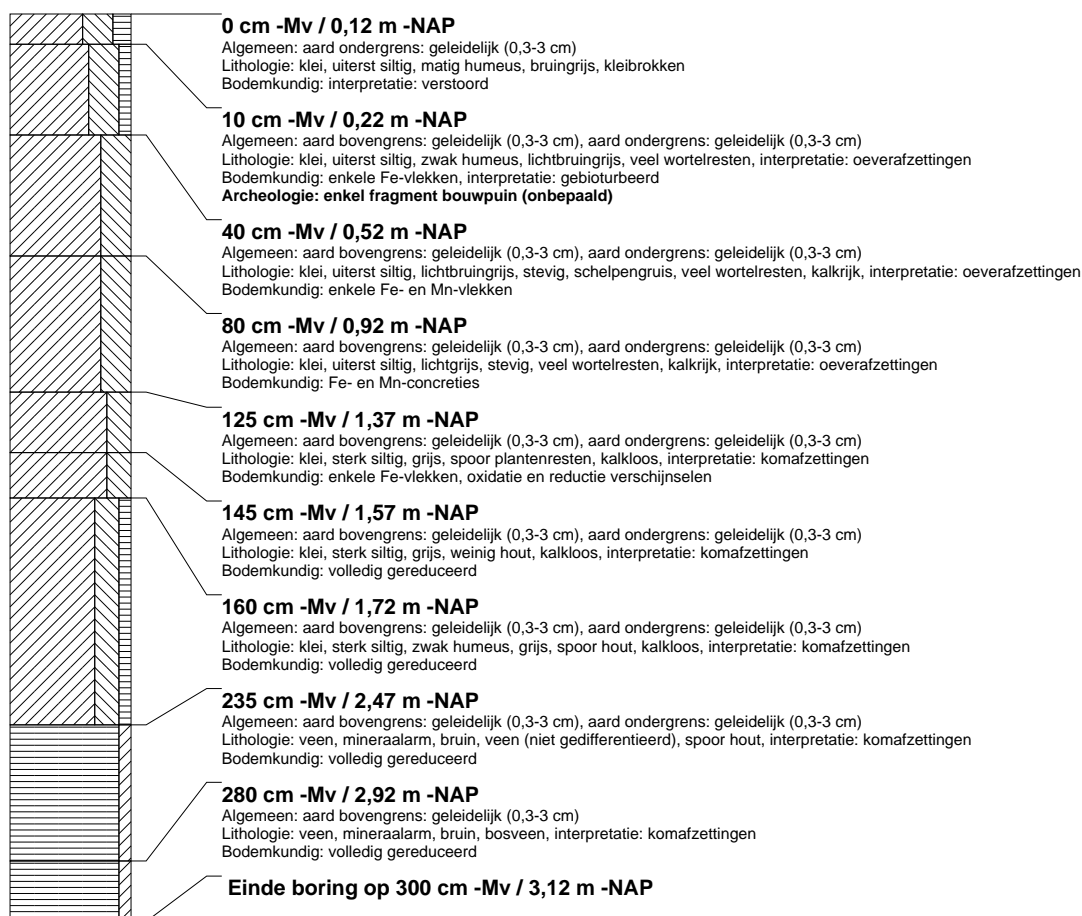
boring: OULZ-5

beschrijver: KW/JS, datum: 14-10-2011, X: 120.552.62, Y: 449.691.37, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 38E, hoogte: -1,43, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Utrecht, gemeente: Oudewater, plaatsnaam: Sneirewaard, opdrachtgever: Mts. De Vor, uitvoerder: RAAP West

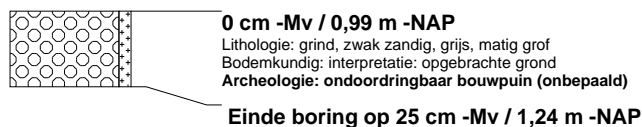
boring: OULZ-6

beschrijver: KW/JS, datum: 14-10-2011, X: 120.565,33, Y: 449.705,83, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 38E, hoogte: -0,12, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Utrecht, gemeente: Oudewater, plaatsnaam: Snelrewaard, opdrachtgever: Mts. De Vor, uitvoerder: RAAP West

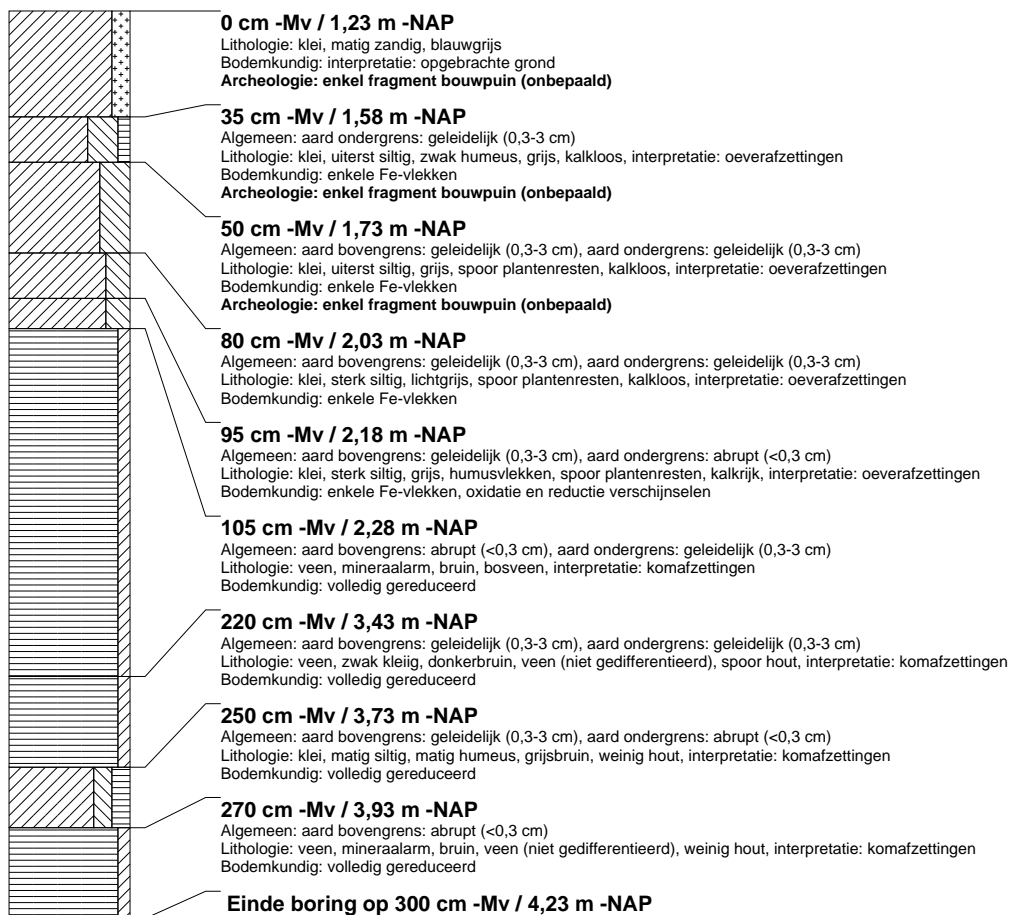
boring: OULZ-7

beschrijver: KW/JS, datum: 14-10-2011, X: 120.497,99, Y: 449.749,83, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 38E, hoogte: -0,99, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Utrecht, gemeente: Oudewater, plaatsnaam: Snelrewaard, opdrachtgever: Mts. De Vor, uitvoerder: RAAP West

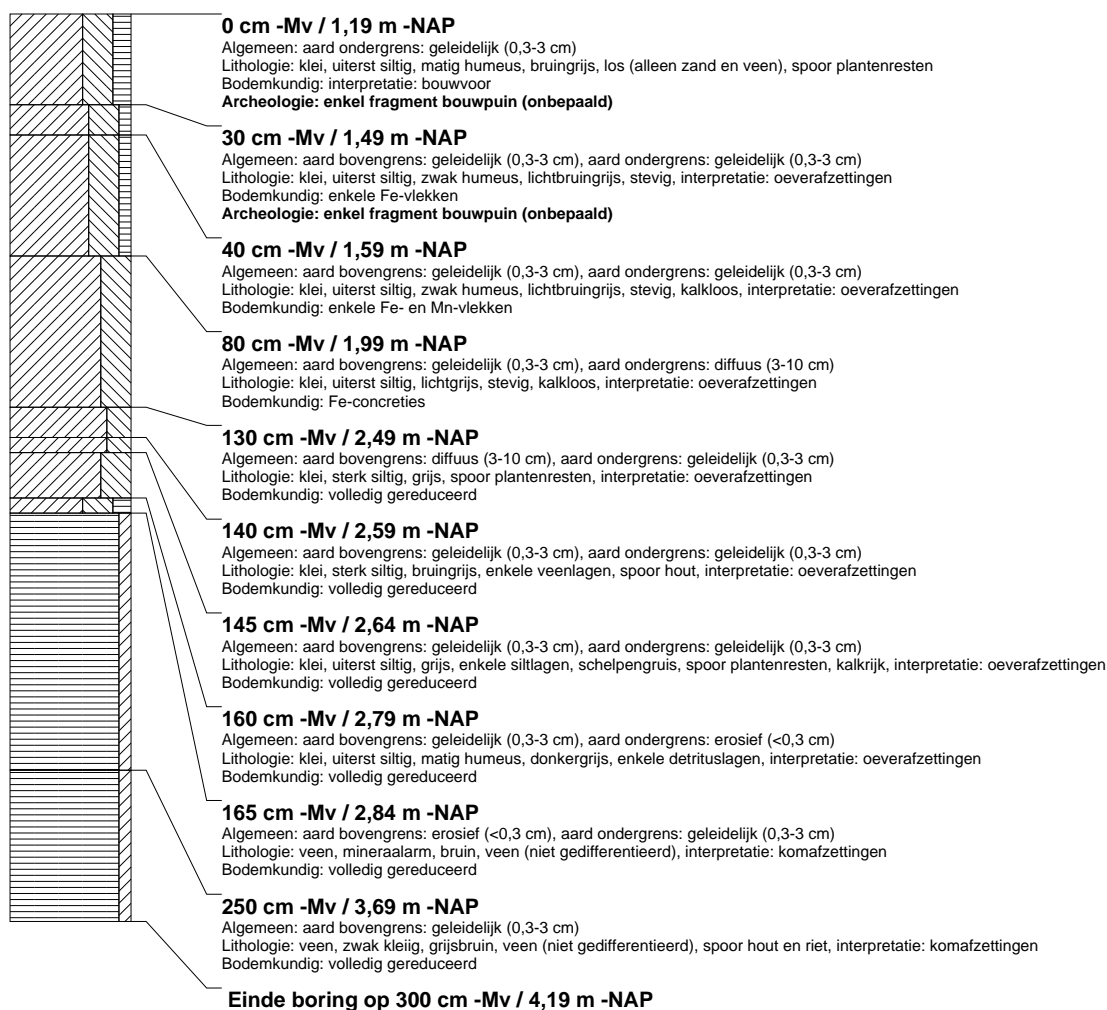
boring: OULZ-8

beschrijver: KW/JS, datum: 14-10-2011, X: 120.495.66, Y: 449.752.64, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 38E, hoogte: -1,23, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Utrecht, gemeente: Oudewater, plaatsnaam: Sneirewaard, opdrachtgever: Mts. De Vor, uitvoerder: RAAP West

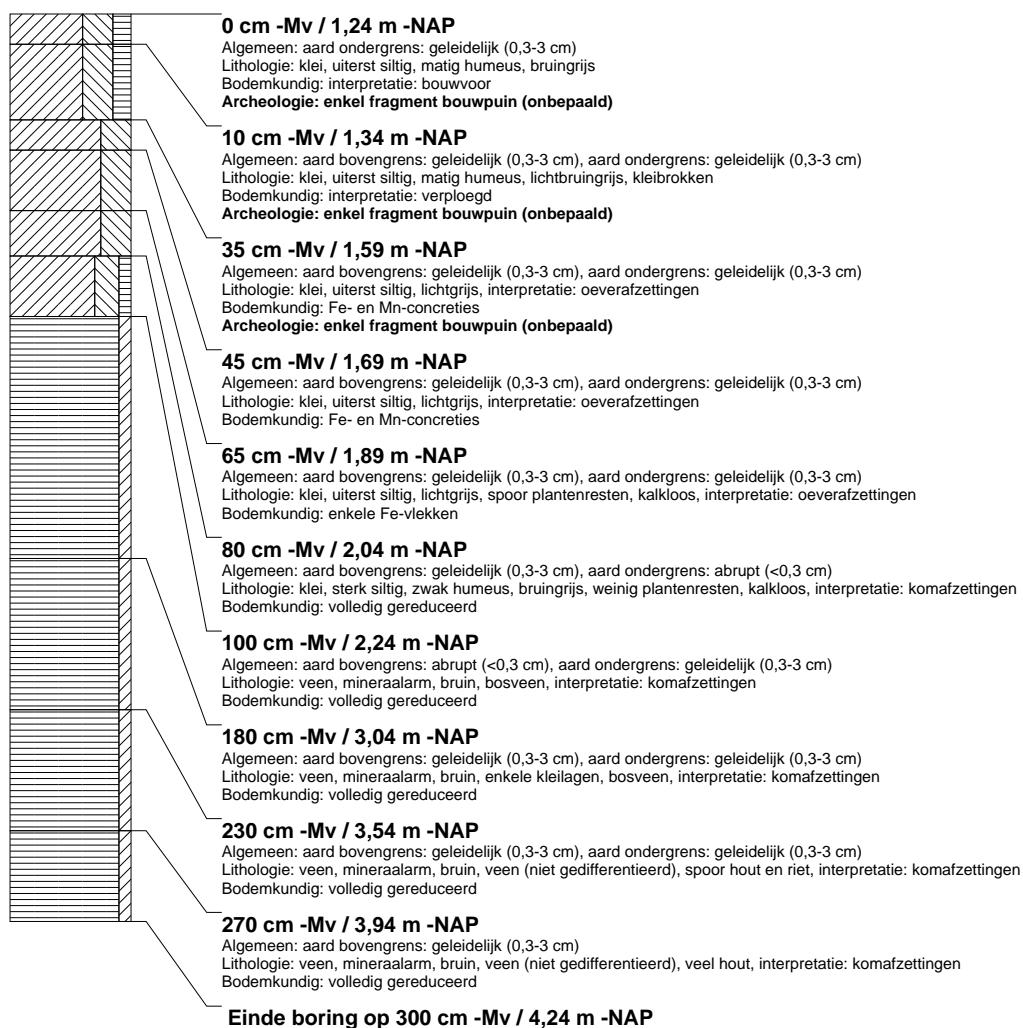
boring: OULZ-9

beschrijver: KW/JS, datum: 14-10-2011, X: 120.501.31, Y: 449.783.10, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 38E, hoogte: -1,19, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Utrecht, gemeente: Oudewater, plaatsnaam: Sneirewaard, opdrachtgever: Mts. De Vor, uitvoerder: RAAP West

boring: OULZ-10

beschrijver: KW/JS, datum: 14-10-2011, X: 120.488.52, Y: 449.786.46, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 38E, hoogte: -1,24, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Utrecht, gemeente: Oudewater, plaatsnaam: Sneirewaard, opdrachtgever: Mts. De Vor, uitvoerder: RAAP West

boring: OULZ-11

beschrijver: KW/JS, datum: 14-10-2011, X: 120.473,47, Y: 449.770,04, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 38E, hoogte: -1,29, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Utrecht, gemeente: Oudewater, plaatsnaam: Sneirewaard, opdrachtgever: Mts. De Vor, uitvoerder: RAAP West

